

Õiguskantsler

Teie 10.03.2023 nr

Meie 14.03.2023 nr 16-4/230378/2301362

Austatud avaldaja

Tänan Teid kirja eest.

Küsisite, miks ei ole valimisseadusest kõrvaldatud neid puudusi, millele elektroonilise hääletamise tulemuste vaidlustajad viitavad.

Riigikohus ei ole leidnud, et alljärgnevad [Riigikogu valimise seaduse](#) sätted oleksid põhiseadusvastased.

7¹. peatükk

ELEKTRONILINE HÄÄLETAMINE

[[RT I, 01.11.2012, 1](#) - jõust. 11.11.2012]

§ 48². Elektroonilise hääletamise üldpõhimõtted

(1) Elektroonilisel hääletamisel kasutatakse ajakohast elektroonilise hääletamise süsteemi, mida haldab riigi valimisteenistus.

(2) Valija hääletab ise. Käesolevas seaduses ettenähtud tingimustel on valijal võimalik elektrooniliselt antud häält muuta.

(3) Vabariigi Valimiskomisjon kehtestab otsusega:

1) tehnilised nõuded elektroonilise hääletamise korraldamise üldpõhimõtete tagamiseks;

2) elektroonilise hääletamise organisatsiooni kirjelduse.

(4) Riigi valimisteenistus:

1) kinnitab elektroonilise hääletamise süsteemi infoturbe poliitika, elektroonilise hääletamise protokollistiku ja elektroonilise hääletamise süsteemi tehnilised juhendid;

2) korraldab seadusekohast elektroonilist hääletamist takistavate juhtumite lahendamise;

3) kinnitab elektroonilise hääletamise süsteemi testimise ajakava ja ulatuse ning testimise tulemused ja avalikustab tulemuste raporti;

4) korraldab elektroonilise hääletamise süsteemi auditeerimise, mille käigus infosüsteemide audiitor kontrollib elektroonilise hääletamise süsteemi testimise, süsteemi terviklikkuse ja riigi valimisteenistuse toimingute vastavust seadustele, käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel vastu võetud Vabariigi Valimiskomisjoni otsustele ning elektroonilise hääletamise dokumentatsioonile.

[[RT I, 06.05.2016, 1](#) - jõust. 01.01.2017]

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

§ 48³. Elektroonilise hääletamise ettevalmistamine

(1) Riigi valimisteenistus seab elektroonilise hääletamise süsteemi kasutusvalmis hiljemalt kümnendaks päevaks enne valimispäeva.

[RT I, 09.07.2018, 1 - jõust. 01.01.2021]

(2) Riigi valimisteenistus korraldab valijate nimekirja muudatuste elektroonilise hääletamise süsteemi kandmise vähemalt üks kord päevas.

[RT I, 09.07.2018, 1 - jõust. 01.01.2021]

(3) Enne elektroonilise hääletamise algust loob riigi valimisteenistus elektrooniliste hääle salastamise võtme ja hääle avamise võtme. Ligipääsuvahendid hääle avamise võtmele jaotatakse Vabariigi Valimiskomisjoni liikmete ja riigi valimisteenistuse vahel.

(4) Valijarakendus luuakse levinumatele operatsioonisüsteemidele ja hääle kontrollrakendus levinumatele mobiilseadmete operatsioonisüsteemidele. Operatsioonisüsteemid, millele rakendused luuakse, määrab riigi valimisteenistus kindlaks enne iga valimist.

(5) Valijarakendusel on tugi vaegnägijatele.

(6) Riigi valimisteenistus avalikustab enne elektroonilise hääletamise algust valijarakenduse, hääle kontrollrakenduse ning veebilehe autentsuse ja tervikluse tagamiseks vajalikud andmed.

[RT I, 06.05.2016, 1 - jõust. 01.01.2017]

§ 48⁴. Elektroonilise hääletamise kord

(1) Valija saab käesoleva seaduse § 38 lõike 2 punktis 4 ettenähtud päeval hääletada elektrooniliselt käesoleva seaduse § 48² lõikes 1 sätestatud süsteemi kasutades.

[RT I, 09.07.2018, 1 - jõust. 01.01.2021]

(2) Elektroonilise hääletamise süsteemis tuvastatakse valija isik elektrooniliselt käesoleva seaduse § 48² lõike 3 punktis 1 sätestatud otsuses kirjeldatud korras.

(3) Pärast valija isiku tuvastamist kuvatakse valijale tema elukohajärgse valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri.

(4) Valija märgistab oma elukohajärgse valimisringkonna selle kandidaadi, kelle poolt ta hääletab. Elektrooniliseks hääletamiseks kasutatav rakendus salastab valija hääle hääle salastamise võtmega. Valija kinnitab hääletamist e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduse nõuete kohase digitaalallkirjaga.

[RT I, 25.10.2016, 1 - jõust. 01.01.2017]

(5) Valija saab pärast hääletamise kinnitamist teate hääle vastuvõtmise kohta.

[RT I, 06.05.2016, 1 - jõust. 01.01.2017]

§ 48⁵. Elektroonilise hääle muutmine

Valijal on õigus oma elektrooniliselt antud häält muuta:

1) hääletades uuesti elektrooniliselt käesoleva seaduse § 38 lõike 2 punktis 4 ettenähtud ajal;

2) hääletades hääletamisedeliga kuni valimispäeva kella 20.00-ni.

[RT I, 09.07.2018, 1 - jõust. 01.01.2021]

§ 48⁶. Elektroonilise hääle kontroll

(1) Valijal on võimalik kontrollida, kas tema antud hääle on elektrooniliseks hääletamiseks kasutatud rakendus valija tahte kohaselt elektroonilise hääletamise süsteemile edastanud.

[RT I, 01.11.2012, 1 - jõust. 11.11.2012, ei rakendata enne 2015. aastat]

(2) Hääle kontrollrakenduse töötab välja riigi valimisteenistus Vabariigi Valimiskomisjoni käesoleva seaduse § 48² lõike 3 punkti 1 alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Valija saab häält kontrollida piiratud aja jooksul piiratud arv kordi käesoleva seaduse § 48² lõike 3 punkti 1 alusel sätestatud nõuete kohaselt.

[RT I, 06.05.2016, 1 - jõust. 01.01.2017]

§ 48⁷. Elektroonilise hääle arvestamine

(1) Mitme elektrooniliselt antud hääle puhul (§ 48⁵ punkt 1) arvestatakse valija viimasena antud häält.

(2) Kui valija on hääletanud nii elektrooniliselt kui ka hääletamissedeliga, arvestatakse valija hääletamissedelit.

[[RT I, 09.07.2018, 1](#) - jõust. 01.01.2021]

§ 48⁸. Elektroonilise hääletamise peatamine, lõpetamine ja mittealustamine

(1) Elektroonilise hääletamise peatamise korral teavitab Vabariigi Valimiskomisjon viivitamata valijaid elektroonilise hääletamise peatamisest ning uuesti alustamisest.

(2) Elektroonilise hääletamise mittealustamise või lõpetamise korral teavitab Vabariigi Valimiskomisjon viivitamata sellest valijaid ning teavitab, milliseid hääletamisviise on võimalik elektroonilise hääletamise asemel kasutada.

(3) Kui elektroonilise hääletamise peatamise või lõpetamisega kaasneb elektrooniliselt antud häälte tühistamine, teavitab Vabariigi Valimiskomisjon viivitamata valijaid vajadusest uuesti hääletada ning milliseid hääletamisviise saab selleks kasutada.

[[RT I, 01.11.2012, 1](#) - jõust. 11.11.2012]

Riigi Teataja andmetel on nende sätetega seotud kaks Riigikohtu lahendit: [28.10.2021 otsus asjas nr 5-21-17](#) ning [21.10.2021 otsus asjas nr 5-21-15](#).

Lisaks on vaidlustes viidatud Riigikohtu [27.03.2019 otsusele nr 5-19-20](#). Ka selles lahendis ei ole väidetud, et elektroonilist hääletamist puudutavad sätted on põhiseadusvastased ja neid sätteid ei tunnistanud põhiseadusevastaseks.

Ettepanekuid valimisseaduste täiendamiseks ja täpsustamiseks on teinud Vabariigi Valimiskomisjon (vt [„Ettepanek Riigikogu valimise seaduse muutmiseks“](#)).

Loodan, et neist selgitustest on Teile abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise